

**Augustinianum Systema De Gratia Ab Iniqua Bajani, Et
Janseniani Erroris Insimulatione Vindicatum, Sive
Refutatio Librorum Quorum Titulus Bajanismus, Et
Jansenismus Redivivi In Scriptis PP. FF. ...**

Bellelli, Fulgenzio

Monachii [u.a.], 1749

§. I. Exponitur Augustinianum systema tribus positionibus, quibus constat,
examinatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83741](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83741)

DISSERTATIO IV.

CAPUT PRIMUM.

In quo de Augustiniana, & de Janseniana circa gratiam doctrina differitur, utriusque demonstratur discrimen, ac pertractatur de sensu damnato in quinque Jansenii propositionibus.

& Augustiniani systematis patens, latissimumque à Janseniano dissidium, atque in veritatis patrocinium complura illustrium Theologorum testimonia proferenda esse arbitror; cum omnis criminatio iniquitas facilius collatione te-

stium, quam litigantium conflictatione revincatur. Quoniam vero Anonymus contendit quinque propositionum doctrinam erroremque manare ex principio duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium; primo ad trutinam revocabimus, num in tradito à nobis systemate aliquid lateat censurâ dignum, eidemque Janseniano principio coharens: deinde quomodo ex principio illo proscriptæ propositiones consequantur; postremo autem qua ratione his adversentur Augustiniani, ac Thomistæ, alique gratiæ se ipsâ efficacis propugnatores.

§. I.

Exponitur Augustinianum systema tribus propositionibus, quibus constat, examinatis.

S U M M A R I U M.

Præponuntur tres propositiones de gratiâ, ab adversario potissimum impugnatae.

1. Prima ostenditur conformis D. Augustino.
2. Deducitur id ipsum ex Petavio.
3. Ex Alciato S. J. Theologo.
4. Concluditur ex allatis AA. pro 1. hac propositione.

R. P. Berti Theol. Tom. X.

5. Proponitur, & solvitur obiectio nemine quædam.

6. Propositio 2da impugnata monstratur in Augustino fundata.

7. Purgatur à suspitione Jansenismi eadem propositio per conformitatem cum Molinistis.

8. Ostenditur non dissentire à Congruistis.

B

9. Nec

9. Nec discrepare à Bellarmino.
 10. Continuat eadem materia ex Massoulié Thom.
 11. Ex Réginaldo pariter Thomista.
 12. Discrepantia Thomistarum non concernit substantiam, sed explicationis modum.
 13. Confirmatur eadem propositio ex P. Macedo.

14. Roboratur testimoniis Augustini à Lauræa Card.
 15. Tenetur in substantia etiam ab Egidianis.
 16. Propositio 3. conformis probatur S. Augustino remissive.
 17. A calumnia Janfenismi vindicatur ex Norisio Card.
 18. Continuat, & concluditur ex P. Macedo.

Tom. 3. pag. 90. pag. 160. pag. 98.
 Tres propositiones de gratia ab adversario principaliter impugnatae.

Systema igitur, quod nos in libris de Theologicis disciplinis propugnavimus est, *Gratiam esse mentis illustrationem, & inspirationem charitatis, sed magis in delectatione, quam in illuminatione sitam esse: Gratiam efficacem esse victtricem delectationem, quæ superat contrariam cupiditatem: Delectationem non esse eandem in omnibus, sed modo efficacem, modo inefficacem, & habere charitatem & gratiam gradus suos, ex quibus absque ullo præiudicio absolutæ Dei voluntatis mirabilis ejus æconomia una cum vera arbitrii libertate facile potest dignosci.* Hæ sunt theses, quas lib. xiv. Gratiæ naturam, atque energiam explicantes confirmavimus multiplici genere argumentationum: atque in his totum systema, quod calumniose traducitur, continetur; nullam siquidem litem nobis adversarius intonat, vel quod in hoc infirmitatis statu admittamus gratiam ab intrinseco efficacem, aut quod hanc gratiam necessariam minime arbitremur in statu naturæ integræ, in quo caro non pugnabat adversus spiritum: quæ sunt alia duo doctrinæ nostræ principia, unum inconcussum, nobisque ac Thomistis omnibus commune; alterum saltem probabile, à plurimis Theologis admissum, & Augustini auctoritate, ac permultis argumentis suffultum. Itaque ad tria illa priora capita revocanda est controversia.

1. Prima conformis est doctrinæ S. Augustini.

I. Primo gratiam actuale (de hac enim differendum est) in *illustratione mentis, & in sanctæ dilectionis inspiratione* sitam esse, atque in hac præsertim, citato in loco demonstravi pluribus argumentis: quorum nec unum adversarius solvit; ideoque cuncta in suo adhuc pondere perseverant. Neque ea nunc repetere necessum est, cum & ibidem legi possint, ac demonstratum apertissime sit, ipsam actualis gratiæ definitionem, *Inspiratio sanctæ dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus*, de promptam esse ex Augustini libro iv. ad Bonifacium, sive contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 5. num. 11.

2. Id ipsum amplius deducitur ex Petavio.

III. Demonstravi etiam disert. 1. hujus Operis cap. 2. §. 6. num. 4. ex Dio-

nysio Petavio de Hæresi Pelagiana, ac Semipelagiana cap. 8. ex Eminentissimo Cardinali de Lauræa Opusc. 3. cap. 15. ex P. Macedo p. 2. Cortinæ, atque ex Stephano Dechamps de Hær. Janf. lib. 3. cap. 16. gratiam, quam Augustinus propugnavit adversus Pelagianos, complecti illa duo, scilicet, *mentis illustrationem, atque inspirationem amoris.* Et ne singula repetamus; prælaudatus Petavius, postquam de priori gratiæ munere accurate pertractavit, affirmat num. 7. etiam Pelagium præter liberum arbitrium illam gratiam tradidisse, quæ non est *sola lex & doctrina Christi extrinsecus sonans*, sed ulterius *doctrinæ istius applicatio per internam inspirationem, & illustrationem.* Addit præter ipsam gratiam, quam Pelagius agnoscebat, aliam desiderasse Augustinum; ideoque *evidens est*, inquit, *non eum putasse sufficere mentis illustrationem, quæ quod agendum est cognoscitur: nec eam proprie dictam esse Christi gratiam, de qua cum illis tantopere certabat.* Ait de altero gratiæ genere: Porro alterum gratiæ genus, quod in *motione voluntatis positum est*, declarat in illis omnibus locis, quæ paulo ante commemoravimus. Ac passim id esse situm docet in *delectatione, ac suavitate dilectionis, quam Deus cordibus nostris inspirat.* Neque hoc Petavius affirmat solum, verum etiam tam expressis, & luculentis Augustini testimoniis demonstrat, ut quisquis nobis objiciat quod auxilium gratiæ potissimum constituamus in *sanctæ dilectionis inspiratione*, aut temerario ausu in Augustinum insurgat, aut Pelagianæ hæreseos summa ignorantia laboret, aut in votis habeat apertissimam veritatem conculcare, atque per fas, & nefas in crimen catholicorum sententiam adducere.

III. Neminem autem latet communi Theologorum sententiâ prævenientis gratiæ auxilium in *actibus indeliberatis intellectus voluntatisque consistere.* Quid est autem indeliberatus actus intellectus, nisi *illustratio mentis*, & præcedens omnem deliberationem sancta cogitatio? quid actus voluntatis, nisi *pius affectus, bona voluntas, delectatio, desiderium, charitas, cupiditas boni*? Sufficiat unum

3. Ex Laurenti Alcotio S. J.

Altit. tom. 1.
pag. 5. & 6.
edit. Rom. an.
1744.

unum Theologorum proferre è Societate Jesu, qui nuperrime opus inscriptum *Summa Augustiniana* Romæ typis mandavit, Laurentium Altitotium; is enim quæst. 1. Præambula art. 3. ait: Dicendum, quod ex Augustino actualis gratia præveniens sita est in utrisque actibus animæ. Huic autem propositioni, mox producenda Sancti Doctoris sententiæ sic suffragantur. 1. Lib. 2. de Peccat. merit. & remiss. cap. 18. num. 32. tom. 10. hæc habet: *Deum sanctis suis alicujus operis justis aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victricem delectationem.* 11. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 19. num. 33. tom. 10. hæc de utraque gratia definit: *Cum ab illo illius ad jutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat?* 111. Serm. 118. num. 3. tom. 4. hæc iterum disserit de utraque gratia: *Docet Deus suavitatem inspirando dilectionem. . . . Docet scientiam insinuando cognitionem. Cum itaque alia sint, quæ ideo discimus, ut tantummodo sciamus: alia vero ut etiam faciamus, quando Deus ea docet, sic docet, ut scienda sciamus aperiendo veritatem. Sic docet ut facienda faciamus inspirando suavitatem.* IV. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 17. num. 26. tom. 10. rursus gratiam utramque ita describit: *Nolunt homines facere quod justum est, sive quia lateat an justum sit, sive quia non delectat. . . . Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, gratia Dei est.* V. Serm. 8. in Ps. 118. num. 5. tom. 4. hæc tradit de gradibus & incrementis divinæ gratiæ, qui complectuntur & pias animæ cogitationes, & pios animæ affectus: *Servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis. Sed quibus gradibus ad eas perveniatur, ostendit. Prius est enim, ut videatur quam sint utiles, & honestæ; deinde ut earum desiderium concupiscatur. Postremo, ut proficiente lumine, atque sanitate delectet earum & operatio, quarum sola ratio delectabat.* Ergo S. Augustino actualis gratia præveniens est exercendi operis justitiam scientia, tum delectatio: Adjutorium ad faciendam, perficiendamque justitiam est aperitio veri antea latentis; est delectatio boni antea non delectantis; est inspirata suavitas & delectatio; est insinuata scientia & cognitio; est veritatis aperitio; suavitatis est inspiratio. Gratia Dei est cognitio, per quam innotescit quod latebat, affectus per quem suave fit quod non delectabat. His cæ-

R. P. Berti Theol. Tom. X.

lestis gratiæ gradibus ad exercenda justa opera ascenditur. Primus gradus est cognitio de justorum operum honestate & utilitate. Alter justorum operum cupiditas ac desiderium. Tertius eorundem voluptas ac delectatio: cum autem ex recensitis actibus animæ priores ad intellectum, posteriores ad voluntatem pertineant; concluditur quod ex Sancto Doctore actualis gratia præveniens sita est in utrisque actibus animæ. Hactenus Jesuita, qui omnium postremus mentem Augustini interpretatus est; cui tamen, ut diximus, Petavius, Dechamps, aliique plurimi prævivere.

IV. Cum nil aliud contineat prior illa nostra propositio, imo & complectatur opinionem cæterorum Theologorum, quorum aliqui gratiam prævenientem constituunt in divina motione, aliqui vero qualitatem esse contendunt; ita enim sonat definitio gratiæ à nobis tradita, *Gratia est actus intellectus & voluntatis, sive mentis illustratio, & inspiratio charitatis; sed magis in delectatione, quam in illuminatione sita est; efficitur autem motione Dei, quæ est ipsa Dei voluntas subministrans hanc delectationem & charitatem, & potest sensu non malo charitas appellari:* cumque hujus propositionis momenta sint eadem Augustini testimonia, aliaque illis consimilia, & prævenientis auxilii munera à nobis eisdem omnino verbis explanentur; quis adversus illam propositionem garrir & musitat, nisi forte qui nunquam Augustinum lætitavit, qui Theologorum scripta nunquam vidit, qui suam & inscientiam, & malevolentiam palam linguâ & calamo prodere affectat?

V. Inconculsa est igitur, aut saltem, quod ad præsens sufficit institutum, ab omni censura immunis tradita à nobis, imo ab Augustino, *actualis gratia* definitio; neque aliud adversus hanc opponi potest, nisi præter *charitatem*, & delectationem, dari alia bonorum operum principia, quemadmodum præter *charitatem* dantur virtutes aliæ, ut fides, spes, timor: Augustinum vero illam motionem gratiæ, id est, *sanctæ dilectionis inspirationem*, præsertim commemorasse, quæ usitator est, & communior, alias minime denegando. At futilis est hæc objectio; cui & in Opere de Theologicis disciplinis, & præcedentibus dissertationibus non semel respondimus. Neque enim nos in illa universali prævenientis auxilii descriptione *dilectionis* & *charitatis* nomine intelligimus inspirationem

4.
Concluditur
ex priorum
sententiis pro
ista thesi.

Lib. 14. cap.
vii. tom. 3.
pag. 90.

5.
Solvitur ob-
jectio con-
tra thesin
primam.

tionem amoris benevoli, sed bonam voluntatem quæ actus omnes salutare præcedit; id, quod nobis nemo jure negabit, nemo in nobis jure reprehendet: tum quia mentem hanc nostram rotundis verbis explicavimus, ut adversus convitiatores ostendimus capite secundo 1. dissertationis; tum etiam quia hac quoque in re Augustini sensum & verba secuti sumus: cujus hæ sunt loquendi formulæ: *Quid est dilectio vel charitas, nisi amor boni? Quid est boni cupiditas, nisi charitas? Quid est aliud charitas, quam voluntas? Charitas dicitur voluntas bona.* Vide lib. 8. de Trinit. cap. 10. lib. 2. contra duas Epistol. Pelag. cap. 9. num. 21. lib. de Gratia & lib. arbitrio cap. 17. num. 33. In Psalmum 36. serm. 2. num. 13. &c. Omitto reliqua, ne in re notissima sim verbosissimus, & loquacitatis, qua utitur adversarius fastidiosissimus imitator. Abunde enim hæc pro vindicanda priori nostra propositione sufficiunt; & si quid habet adversarius quod mulset; promat, & eructet: illi namque aures vellam iterum, exoletamque memoriam refricabo.

Tom. 8. pag. 878. tom. 10. pag. 444. 445. 735. Tom. 4. pag. 272.

6. Thesis 2da impugnata probatur ex D. Augustino.

De Theol. discipl. tom. 3. pag. 96.

Tom. 10. pag. 767.

Eodem tom. pag. 114.

ibid. pag. 122.

VI. Quam nil habeat affinitatis cum damnato sensu Janfenii prior nostra propositio, qua prævenientem gratiam descripsimus, eamque locavimus in mentis illustratione, atque in inspiratione sanctæ dilectionis: videndum est modo, num Janfeniana dicenda sit altera, *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas quæ superat contrariam cupiditatem.* De hac dicturi rursus ab adversario nostro petimus, cur argumenta, maxime Augustini textus, quibus eandem thesim demonstravi, silentio prætereant. Quid enim significant verba illa S. Patris de gratia, qua egent in vitæ hujus certaminibus filii Adæ, libro de Corrept. & gratia cap. 18. num. 31. hæc dissidentis: *Secunda (gratia) plus potest, quæ etiam fit ut velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat?* Quid alia, quæ leguntur de Spiritu & lit. cap. 29. num. 51. *Inspirata gratia suavitatem per Spiritum Sanctum facit (Deus) plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit?* Quid vero quæ leguntur eodem libro cap. 35. num. 63. *Præter si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei. Effet autem tanta, si & nibileorum quæ pertinent ad justitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa superaret?* Quid, ut cætera mittam, significant Augustini

verba, quæ leguntur 2. de Peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 32. *Nos Eodem tom. autem quantum concessum est, sapiamus & pag. 57. intelligamus, si possumus, Dominum Deum bonum, ideo etiam sanctis suis alicujus operis justis aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non à se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & suavitatem qua det fructum suum terra eorum?* His utique in locis gloriosissimus Gratia vindex appellat auxilium efficax ardorem dilectionis & voluntatem spiritus, qua voluntas carnis concupiscentis vincitur ac superatur: appellat delectationem animi, quæ superat quodcumque impedimentum alterius voluptatis aut doloris; appellat quoque expressis terminis certam scientiam, ac delectationem victricem, adeo, ut in meridie cæcutiat necessum sit quisquis negat præmissam propositionem nostram esse Augustini.

VII. Ut de hac tamen re addamus aliqua, nubemque omnem concretamque adversarii caliginem scindamus, atque exsufflemus; nostram illam de Gratia efficaci constituendam in victrici delectatione sententiam probant Theologi cujuscunque sectæ Catholicorum, tametsi non convenient in ipsa gratia efficaci explicanda. Atque ut primum loquamur de Molinistis, qui ajunt gratiam reddi efficacem duntaxat à consensu, ideoque gratiam se ipsa effectricem negant, & indifferentem solam propugnant; ut hi discrimen statuunt inter gratiam primi hominis & Angelorum, ac inter gratiam medicinalem, hanc in delectatione repugnantes animos demulcente, illam vero in sola mentis illustratione constituent. Audiatur Stephanus Dechamps Bituricensis ita mentem suam exponens, ac scribens lib. 3. de H. Janfeniana disp. 3. cap. 16. num. 3. *Age, vastissima Augustini Opera percurrite, tractatus omnes, in quibus vel obiter, vel ex professo de illa Angelorum & Adami gratia disputat, diligenter evolve: ne semel quidem nuncupatam ab eo invenitis spiritum charitatis, inspirationem charitatis, infusionem charitatis, charitatem per Spiritum Sanctum diffusam, dilectionem, inspirationem dilectionis, amoris divini gratiam, amoris Dei inspirationem, concupiscentiam bonam, cupiditatem boni; bonam voluntatem, suavitatem, delectationem, condelectationem, jucunditatem, voluptatem. Ex tot nominibus, quibus motiones voluntatis S. Doctor exprimere solet, quæque tam alte ejus animo infederant, ut nullum fere de*

7. Conformis eadem probatur sententia aliorum Theologorum 1. Molinistarum.

Dechamps pag. 551.

de gratia medicinali verbum faciat, quin plura usurpet, & quasi acervatim congeriat: ex tot, inquam, nominibus ne unum quidem vel semel adhibet, cum de gratia Adamo & Angelis ad perseverandum concessa tam multis variisque in locis dissevit. Eadem repetit cap. 19. num. 3. pag. 565. ubi definitionem gratiæ à nobis precedenti propositione traditam, & ex libro 4. ad Bonifacium cap. 5. peti Augustinum in hoc statu, præter celestem illuminationem, requirere gratiam actualem voluntati impressam, eamque interiori suavitate demulcentem. Jam vero cum gratia medicinalis universim descripta latente Dechamps sit *jucunditas, suavis, delectatio, voluptas, charitas*: quid, obsecro, erit gratia efficax (undeunque hujus efficaciam petenda sit) nisi efficax jucunditas, efficax suavis, efficax delectatio, efficax voluptas, efficax charitas? Adhæc, si motione voluntatis sita in hac jucunditate & delectatione, quæ voluntatem contraria concupiscentem attrahit ac demulcet, non vegebat creatura innocens; manifestum est, nunc motione ista voluntatis, sive inspiratione jucunditatis atque delectationis homines indigere, quoniam in hoc miseriarum statu caro concupiscit adversus spiritum. Quare nostra cum Molinistis concertatio nunquam fuit, an gratia efficax sit qualitas, aut motio, aut amoris inspiratio, sed an ab eventu, & voluntatis assensu, an vero ex præmotione, quæ in nobis velle operetur, atque ad actum voluntatem nostram prædeterminet, efficiencia prævenientis auxilii sit repetenda. Id si neget Anonymus; ad limina Theologiæ redeat, aut quemcumque ei libuerit, auctorem legat, rimetur, pervoluet, designatque laceßere patentißimam veritatem.

VIII. Si etiam, qui ajunt prævenientem gratiam efficacem habere infallibiliter conjunctam actionem ex præscientia conditionata, qua Deus prævidet habituram effectum si detur in talibus circumstantiis, ut loquitur Franciscus Suarez lib. 3. de Præd. cap. 10. num. 9. Prolegom. 2. de Grat. cap. 1. num. 17. Vasquez P. p. disput. 67. aliique vulgo *Congruistæ* appellati, haud negant efficacem gratiam esse *vittricem delectationem*; ac nobiscum tantum decertant de modo, quo efficax dici debet, num scilicet ex illa præscientia conditionata, num ex antecedenti, & absoluta Dei prædeterminatione. Vasquezus enim, quem nuper laudavi, de gratia efficaci pertractans r.

p. disput. 88. cap. XI. num. 51. postquam ait vocari illam ab Augustino epist. 107. *secretam & altam vocationem*, ac lib. 1. de Prædest. Sanct. cap. 3. & alibi sæpenumero, secundum propositum, subjicit: Denique lib. 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 19. vocat *certam scientiam*; quia Deus optime novit effectum habituram, vel quia certa quadam cognitione minime perturbata ostenditur nobis per eam vocationem bonum ipsum. Appellat etiam *vittricem delectationem*, eo quod vincat voluntatem, & ad se libere eam trahat, superatis omnibus difficultatibus. Dixerat enim peccatum accidere, aut ex eo quod ignorantia est in intellectu, hoc est, defectus cognitionis; aut quia bonum cogitatum, quod à peccato retrahere deberet, non delectat. Eadem prorsus repetit in 1. 2. disput. 286. cap. XI. num. 56. Igitur neque Congruistæ negare audent efficacem gratiam, juxta Augustinum, esse *vittricem delectationem*.

Vasquez ibidem pag. 373

Tom. 2 in 1. 2. pag. 274.

IX. Hoc idem, quod Vasquezus ac Suarez, docuit Eminentißimus Bellarminus lib. 1. de Grat. & lib. arbitrio cap. 12. ubi nititur demonstrare quomodo gratia trahat animum, non physice illum prædeterminando, sed invitando atque alliciendo iis demonstratis, quæ congrua sunt ei, qui vocatur. Ibi enim inter cætera ita Bellarminus loquitur: Idem Augustinus hoc ipsum satis aperte declarat tractat. 26. in Joannem, ubi explicat quomodo Deus trahat homines ad fidem, & faciat eos velle credere, nam quemadmodum Pastor trahit ovem cum demonstrat ei ramum viridem, quo scit illam delectari, & pueros parentes alliciunt ostensis nucibus, quæ ætati illi congruunt: sic etiam Augustini sententia, Deus homines trahit inspiratione interius oblata, qualem scit aptam esse, ut ab eis non respuatur. Quare cum iis, qui hanc sententiam sequuntur, minime nobis disceptandum est, num gratia efficax sit inspiratio dilectionis, num animus voluptate ac delectatione trahatur, num congrua sit vocatio, quæ voluntatem refragantem contraria delectatione allicit, demulcet ac trahit; id enim, ut audis, fatentur: sed ideo decertamus, & ab illis divellimur, quoniam præter moralem illam attractionem, seu vocationem & suasionem congruam, arbitramur nos ad gratiæ efficacitatem requiri, ut Deus inspirando certam scientiam, & *vittricem delectationem* physice in nobis operetur velle, ac tam robustam voluntatem efficiat, ut qualibet duritia cordis frangatur. Enimvero moralis illa attractio, quæ

9. Non discrepat à sententia Bellarmini.

Tom. 4. nota edit. p. 230.

Idem Dechamps pag. 565. Vide etiam Tournely de Gratia quæ 2. art. 1. p. 25 edit. Ven. necnon Sylv. Maurum lib. 6. quæ 88. num. 15. & 16. tom. 2. edit. Rom. pag. 216.

8. Conformis est sententiæ Congruistarum.

Suarez p. 1. pag. 345. de Grat. tom. 1. pag. 31. Vasquez p. 1. pag. 261.

quæ sita est in propositione objecti delectabilis, cujusmodi est ostendere ovi ramum viridem, & puero nuces, quamvis inspiratio interna sit, nihil est aliud, quam mentis illustratio, vel gratia, quæ menti aperit quod latebat, non autem inspiratio dilectionis, qua suave fit quod non delectabat; ideoque est gratia intellectus, non voluntatis, & gratia juxta ea quæ diximus num. 7. naturæ innocentis, non per peccatum corruptæ. Verum quidquid de efficacia gratiæ sentias, nos enim sententiam nostram explicamus, alienam non rodimus; certissimum est victricem delectationem neque à Congruistis posse negari.

IO.
Teneretur à
Thomista
egregio An-
tonino Mas-
soulie.

Lemos Panop.
tom 4. pag.
227. 218.
222. & ibid. Panopliæ tract. 7. & Joannes Gonzales
p. 2. pag. 124.
125. 123.
Gonzalez pag.
17. edit.
Leodii.

2. Thomas sui
interpr. com
1. pag. 148.
& seqq.

X. Quid vero physica prædeterminationis assertores, ac Sancti Thomæ discipuli? Hi non conveniunt quidem, an gratia sit qualitas, an sit indeliberatus motus intellectus & voluntatis, quatenus à Deo immediate procedit, & an sit divina motio ipsos indeliberatos actus præcedens; & videtur sententia hæc postrema, quæ in definitione gratiæ à nobis superius vindicata comprehenditur, esse apud Thomistas communior: eamque acerrime propugnant Thomas Lemos tom. iv. 222. & ibid. Panopliæ tract. 7. & Joannes Gonzales p. 2. pag. 124. Controversia 1. cap. 4. at in hoc proculdubio conveniunt, quod gratia efficax contrariam concupiscentiam vincat, à nullo duro corde respuatur, atque operetur velle & perficere. Thomistarum aliqui cum Antonino Massoulie diss. 2. de libert. creata q. 6. art. 6. docent divina motionem perfici libertatem, eoquod ex S. Augustino, & Sancto Thoma victricem delectationem immitrat. Et quidem (ait vir ille doctissimus) frequentissimam esse apud D. Augustinum eam phrasim, gratiam esse victricem delectationem, aut divina gratia delectationem ingenerari in animam, qua voluntas illecta sponte trahentem gratiam sequuntur, nemo vel à limine sanctum virum salutavit, qui facile id non animadvertit. Demonstrat vero scriptor præstantissimus nil esse aliud suavitatem atque delectationem, quam inclinationem ipsam voluntatis ad bonum rationi consentaneum, & convenientis naturæ: addit nihil esse, quod efficacius & suavius voluntatem attrahat, ut præstat delectatio, à qua ita se vinci finit voluntas, ut vix resistendo vires habeat, & licet possit, nolit tamen non vinci: profert plura Augustini testimonia, idem sonantia ac superius præmissa: ostendit ex Doctore Angelico, Opusc. 61. cap. 19. naturam humani cordis cognatam esse actioni dilectionis, unde ex-

perimur amore animum pertrahi: ex 1. 2. qu. 24. art. 1. delectatione perfici operationem, ac neminem convenientem vitam agere sine alicujus boni perceptione aut delectatione; atque ex q. 35. Deum naturæ institutorem operationum gratia delectationes posuisse. Producit Poeticum illud etiam ab Augustino laudatum tractatu 26. in Joan. *Trahit sua quemque voluptas*: inquit cum eodem majorem esse voluptatem animi quam corporis, & mentis quam ventris; concludit divina motionem non lædi, sed perfici libertatem, cum ea nihil aliud sit quam *quædam immixtio, & impressio celestis cujusdam suavitatis, qua anima perfunditur*, & frequentissimam Augustini de victrici delectatione sententiam, & communem loquendi modum cum severioris Theologiæ Thomistica principii ad amulum convenire. Atque hæc, si Thomistarum aliquis nostram de victrici delectatione sententiam vellicabit, eo magis fas nobis erit reponere, quod Antoninum affecutum fuisse mentem Doctores Angelici testantur eruditi Censores Operibus ejus præmissi, inter quos eximii duo Ordinis Prædicatorum Magistri & Socii Raymundus Ertz, & Franciscus Blunco. Complures item alii Opus Antonini Massoulie comprobant, ex Ordine Minorum, Carmelitarum, Minimorum, Clericorum Regularium, aliorumque, atque illud appellarunt opus egregium, menti Sancti Thomæ perenniter consonum, referens Doctrinam, quam in Urbe omnium fere Ordinum Theologi, paucis exceptis, tuerentur, nil quod supiat novitatem, sed sanam doctrinam ubique continens, felicissime cavillos omnes & sophismata dispellens, ac tale, ut quocunque calamo exarari Sanctus Magister debuisset, non potuisset certe vel majori, vel meliori. Nec facultate tantum confusa Romanis typis impressum fuit, sed peculiari quoque licentia Eminentissimorum Cardinalium Generalium Inquisitorum, emanata feria 4. die 23. Nov. 1689. in Generali Congregatione S. Officii. Quare interdum testimoniis hujus auctoris, non tamen solius, sed aliorum quoque multorum, objectum crimen retundam. Ergo ad alios.

Antoninus etiam Reginaldus ex eadem Prædicatorum familia, quo nullus uberiori stylo de Gratia efficaci disseruit, in Opere, cui titulus *de Mente Concilii Tridentini* part. 1. cap. 52. scribit: Porro banc gratiam tam aperte docuit Augustinus, ut mirum sit, si quis ipsa ejus scripta legerit, & eum illam non asseruisse, sibi

II.
A Reginaldo
pariter Tho-
mista.

Reginaldus
pagina edit.
Antwerp.
496. & 497.

sibi suadere, aut dicere valeat. Prolixius foret omnia D. Augustini loca, in quibus hanc gratiam à se assertam, & à Pelagianis eorumque Reliquiis impugnatam describit, ad longum recensere: ad præsens sufficere ejus notas ex ipso Augustino velut in compendium redigere. Igitur Augustinus his verbis hanc gratiam circumscribit: *Quæ est victrix delectatio supra ipsum liberum arbitrium, sic dicta ab effectu, quia ejus vincit duritiam & renisum; quia Deus operatur in homine voluntatem, ipsam volitionem, ipsum velle, occultissima & efficacissima potestate; quia, quando Deus tangit cor, homo præparat cor; quia reluctanti (sive in homine reluctanti) prius aditus divina vocationis procuratur; quia homines fiunt ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes; quæ est magna & efficacissima vocatio; quia sic adjuvatur homo, ut faciat quod jubetur; quia Deus facit ut faciamus præbendo vires efficacissimas voluntati, quia ut gratia potentior convertit; quæ sit auxilium quo fit, non sine quo non fit; quo non nisi perseverantes sint qui illud habent; quia gratia voluntas insuperabiliter & indeclinabiliter agitur; ratione cujus Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas, & habet humanorum cordium quo placuerit inclinandum omnipotentissimam potestatem; quia fit ut sic velle vel nolle in hominis volentis aut nolentis sit potestate, ut divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem; quia sit ut voluntati Dei humana voluntates non possint resistere; auxilium quo non solum possibilitas juvatur, sed voluntas & actio; quæ non solum dat posse, sed dat velle & agere; quæ operatur ipsum velle; per quam possibilitas cum effectu in sanctis provenit; quæ est doctrina quam omnis qui audit à Patre, non solum potest venire ad Christum, sed venit, ubi & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus est; quia fiunt ex nolentibus volentes, non sicut facit doctor homo, sed intus operatur ipsum velle per investigabiles vias suas; quæ à nullo duro corde respuitur, quia idcirco tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; quæ mirabili modo operatur & velle; quia voluntas agitur & agit; quæ pectit & inclinat voluntates quas vult, cum vult, & ubi vult; quæ est vocatio ita effectrix bonæ voluntatis, ut omnis eam vocatus sequatur. Agnosco verba Augustini accurate ex ejus Operibus in unum collecta; iisque ultro libenterque subscribo. Quis autem his perlectis gratiam efficacem esse victri-*

cem delectationem, quæ superat cordis duritiam, & contrariam carnis concupiscentiam, negare poterit?

XII. Thomistarum utique bene multi à nobis eo in capite dissident, quod tam in statu innocentie, quam in statu infirmitatis ad recte agendum gratiam ab intrinseco efficacem esse necessariam existimant; at non proinde definitionem, de qua disputationem instituo, ulla ratione repudiant. Nam gratiam efficacem collatam fuisse Angelis sanctis, singuli uno ore se demonstrare ajunt ex Augustino lib. xii. de Civit. Dei cap. 5. ubi legimus Angelos, qui steterunt, fuisse amplius adiutos, atque amplius hoc adiutorium fuisse * magnam per Spiritum Sanctum datam abundantiam charitatis Dei. „ Quis enim dicat (ait prælaudatus Reginaldus p. 2. cap. 31.) magnam illam abundantiam charitatis Dei, quæ fuisset etiam Angelis malis data si stetissent, & quæ consequenter data est illis qui steterunt, esse gratiam ab arbitrii nutu determinabilem? Qui exercitati sunt in scriptis Divi Augustini norunt profecto, nihil in ejus Operibus usitatus esse, quam quod gratiam illam, de qua cum Pelagio contendebat, explicet nomine bonæ voluntatis, charitatis, abundantie divini amoris, & aliis similibus terminis. Et paulo infra: Hoc auxilium, quod significatur per hanc abundantiam charitatis, non aliud est quam gratia per se ipsam efficax. Consent itaque Thomistæ etiam gratiam efficacem datam sanctis Angelis fuisse inspirationem uberius charitatis, & vividioris delectationis. Cum vero teneantur iidem Thomistæ fateri gratiam efficacem hujus status differre à gratia efficaci collata sanctis Angelis, & hanc esse illa potentior, ut de Corrupt. & gratia cap. 11. ait Augustinus; discrimen istud inde repetunt, quod illa gratia non subiciebat rebellantem appetitum rationi, hæc subicit; ideoque ajunt Augustinum vocasse illam gratiam Adamii letiorem, quia tunc nulla erat pugna, hanc vero potentior, quia domat & subicit renitentem sibi concupiscentiam, ut inquit sequenti cap. 32. idem Reginaldus. Sive ergo creatura innocens indiguerit, sive non indiguerit gratia ab intrinseco efficaci, Thomistæ nobis concedunt hanc gratiam esse inspirationem dilectionis, & charitatis victricis: aut si mavis, motionem, & qualitatem, qua istiusmodi dilectio & charitas inspiratur; non enim ullibi contentiose investigavimus, num delectatio victrix sit ipsa essentia gratiæ efficacis, vel id, quod

12.
Thomistæ
contrarii
non in definitione gratiæ
tunc contrarii.

* De Corrupt.
& gratia
cap. 10 num.
27.
Reginald.
pag. 698.

Pag. 969.

Pag. 975.

quod divina supernaturali motione in nobis producit: sed utrumque, ut diximus, propositione nostra complexi fuimus; utrumque etiam, si recte remperendamus, commonstrant hæc duo Augustini verba, *Inspiratio sancta dilectionis*,

13.
Confirmatur
ex P. Francis-
co Macedo.

XIII. Tenuit, propugnavitque nostram de gratia efficaci sententiam Franciscus Macedo ex Jesuita Minor Sancti Francisci, nunquam de Janenismo suspectus, sed Janenianæ hæresis profligator in Opere, cui titulus, *Mens Innocentii divinitus inspirata*, & in aliis Theologicis scriptis, quorum potissimum testimoniis Eminentissimus Norisius, ut constat ex quinque dissertationibus Historiæ Pelagianæ adjectis, depulit omnem Janeniani erroris illatam sibi calumniam. Ergo Pater Macedo in *Cortina*, seu in *Oraculis ex D. Augustino editis* pag. 20. hanc thesim 69. proponit: *Efficacia Gratiæ in propria virtute intrinseca ipsius gratiæ victricis sita est, cujus victoria in delectatione & suavitate consistit; opponitur suggestui & motui concupiscentiæ, & diaboli delectationi ad malum incitantis*. Atque hanc thesim P. Macedo decem & octo S. P. Augustini citatis locis confirmat. Luculentius id commonstrat alio in Opere, quod *Scrinium*, & *Mentem Augustini de duplici adiutorio* appellavit: unde nonnulla promam proximo, qui ad hunc consequetur, paragrapho.

14.
Roboratur à
Cardin. Lauræa
testimoniis S. Augu-
stini.

XIV. Prætermittere nolo, etsi dicta abunde sufficiant, quæ docet Eminentissimus Cardinalis Laurentius Brancatus de Lauræa in Opusculo 3. de Gratiis actualibus: cujus eximii viri eo magis sententia probanda est, quod certissimis monumentis constat hoc Opusculum edidisse, cum ætate, scientia, huiusque controversiæ, in qua ante annos novem, scilicet anno 1678. Norisiani scriptis adversabatur, plenissima præditus erat cognitione, siquidem tria Opuscula Romæ in lucem emissa sunt anno 1687. Itaque citato Opusculo 3. num. 316. probat vir eximius efficaci gratia infallibiliter fieri bonum opus absque læsione libertatis, quoniam voluntas prædita gratia illa faciente facere, seu efficaci, quantum est in se potest eam non sequi, sed maxima delectatione, ac suavitate afficitur à gratia, ab eaque suaviter trahitur, sed cum sua libertate. Explicans deinde num. 330. & seqq. quomodo gratia efficax agat cum suavitate, ac delectatione voluntatis, id primum evincit conge-

Arch. Angel. Biblioth.
tom. 42. pag.
131.

Cardin.
Laur. Opusc.
pag. 469.

Ibid. à pag.
477. usque
ad pag. 489.

rendo multa Augustini loca, scilicet ex lib. de Peccat. merit. & remis. cap. 17. Enarrat in Pl. 118. lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. de Spiritu & lit. cap. 3. & 19. de Corrept. & grat. cap. 2. in Plal. 33. & 84. priorem argumentationem concludens: *Docet, Augustinus, quomodo Deus per gratiam suam faciat nos operari bonum, dicens hom. 29. cap. ult. inspirando virtutem, dando menti tuæ celestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur*. Deinde sententiam suam, ac nostram probat scriptor clarissimus firmissimis argumentis auctoritate Augustini suffultis: quorum unum num. 338. petit ex modo operandi connaturali humanæ naturæ, quæ ad opus trahitur delectatione ac suavitate. Nam primo, inquit, *omnis peccans ideo peccat, quia delectationem, gaudium, & suavitatem percipit & gustat in quovis peccato: & licet res hæc notoria sit, & quilibet purus viator, concupiscentiæ tyrannidi subditus hanc miseriam experiatur; tamen eam sanctus Doctor pluribus in locis probat, incipiens à primis parentibus, qui etiam si concupiscentiæ miseriam adhuc non contraxissent, nihilominus ex delectatione pomi, & desiderio scientiæ boni & mali peccarunt: ita in lib. de Gen. contra Manich. Et de omnibus aliis peccantibus omni peccatorum genere prosequitur probare, quod ideo peccant, quia delectationem ex peccatis percipiunt; ita in lib. 22. contra Faustum cap. 18. in lib. 2. de Bapt. cap. 10. lib. 83. qq. q. 86. Et alibi sæpe. Unum locum adducam per extensum, estque serm. 6. de Verb. Apost. cap. 1. Quidquid est peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur nisi ex mala cupiditate, nisi ex illicita delectatione, &c. Supposita, inquam, hac inclinatione, & facilitate hominis ad peccandum ex mera cupiditate ac delectatione, ait Sanctus Augustinus: *Sapientissimus, potentissimus, ac benignissimus Deus, ut hominem ad delectationes malas, ac terrenas deditum, ab illis averteret, & ad bona opera virtutum vitiiis illis contraria per gratiam induceret, delectationes ac suavitates spirituales, longe majores, ac dulciores, per gratiam voluntati hominis infundit, & sic illæta & inflammata voluntas ad ea opera bona, sive præcepti, sive consilii, sive supererogationis prorumpit*. Producit tum Cardinalis doctissimus ea Augustini loca, quibus doctrina hæc traditur atque explicatur, ex lib. de Contin. cap. 3. ex serm. 6. de Verbis Apost. cap. 9. & ex serm. 17. de Verbis item Apost. cap. 1. illinc inferens num. 339. *Dei sapientiam**

tiam & misericordiam, ut miseros homines ad mala objecta, malasque circa ea operationes ex delectatione concupiscentia propensos, ab eis avertat, ac ad objecta & opera eis contraria convertat, atque trahat, ut Salvator dicit, per gratiam majorem & nobiliorem delectationem voluntati inducentem, id facere, &c. Præterea num. 340. & seq. hæc omnia confirmat aliis ex eodem Augustino productis locis, quibus gratiam, qua avertitur à malo, & facinus bonum, ita circumscribit, ut nos ad opus trahat, faciens vere cognosci verum bonum, & ingerens delectationem ac suavitatem; quod revera Augustinus docet lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 17. & 19. aliisque in locis, ex quibus Lauræa eandem infert consecutionem, id est, *Quod Deus per suam gratiam sic operatur cum voluntate humana, ut omnia quæ præcipit, vel consulit alicui, à quo vult ut impleantur, ea reddit clara ut cognoscatur eorum bonitas ac veritas; & delectabilia ac suavia, ut præferantur objectis oppositis perniciosè delectabilibus, & hisce spreitis illa amantur & amplectantur.* Tandem Emin. Cardinalis præcedentes rationationes corroborat illustratque plurimum sanctorum exemplis; præsertim Martyrum, quibus, ut Augustinus ait lib. 18. de Civit. Dei cap. 7. *in abundantia gratiæ spiritus illius, qui ubi vult spirat, datum est ut tantum Christum amare possent, ut cum tanto vitæ discrimine negare non possent.* Talis, inquit, fuit Stephanus plenus gratia & fortitudine, de quo canit Ecclesia, *Lapides torrentis illi dulces fuerunt: talis Laurentius, qui præ dulcedine moriendi pro Christo tyrannum deridens aiebat, Assatum est jam, versa, & manduca: talis Andreas Apostolus clamans, dum ad crucem raperebatur, O bona crux diu desiderata, solícite amata, sine intermissione quasita, & aliquando concupiscenti animo præparata!* tales Marcus & Marcellianus, qui ad stipem alligati, clavisque confixi, Numquam (dixere) tam jucunde epulati sumus, quam hæc libenter Jesu Christi causa perferimus. Ex his, aliisque exemplis luculenter patet, inquit Lauræa, quod in observantia præceptorum Deus concurrat cum gratia reddente illam dulcem, suavem, delectabilem, & jucundam etiam in cruciatibus, adjiciens exemplis Sanctorum quotidianum experimentum, quo unusquisque contra concupiscentiam agens delectatur & gaudet; quemadmodum Abraham jam senex se, Ismaelem filium suum adolescentulum, & veruaculos domi suæ circumfessionem subiecit,

R. P. Berti Theol. Tom. X.

ac deinde ad filium suum Isaac immolandum processit: sanctissimi viri Iudibria, verbera, vincula, & carceres experti sunt; atque innumeri sponte sese jejuniis, corporisque afflictationibus dederunt; quod nequaquam fecissent, nisi Deus in iis incommodis perferendis inspirasset delectationem ac suavitatem. Absolvit num. 346. dissertationem his verbis: *Sic ergo benignissimus Dominus, & amantissimus parens nobiscum operatur, cum præcepta, vel consilia, vel supererogatoria sunt adimplenda; facit enim veritatem boni apparere, inspirat, & inflammat, ut amplectatur, & delectationem, ac suavitatem in exequendo largitur.* Ericne in posterum, qui sententiam constituentem auxilium efficax in delectatione victrici tanquam Jansenianam vellicet & infamet? At illam innumeris Augustini testimoniis, quorum aliqua tantum indicata, insignium Theologorum approbatione, argumentationibus, exemplis, rerumque experientia, veram, certam, inconcussam, firmissimamque hæcenus demonstravimus.

XV. Hanc proinde sententiam instituti nostri Theologi unanimi consensione propugnant, quamquam inter nos divisi sumus, & aliqui ex nostratibus Aegidiani, aliqui vero Augustiniani dici amant. Nam Aegidiani, ut apparet ex Friderico Gavardi, qu. 2. de Grat. art. 1. & 2. uti gratiam universim locant in actibus indeliberatis, quibus cognoscimus, & diligimus Deum, nobis donatis & infusis in cordibus nostris, ita energiam gratiæ efficacis in hoc constituunt, ut per ipsam homo velit, & Deum diligit, atque tanto ardore diligit, ut roboretur voluntas ad superandis carnis concupiscentias, quæ ipsum à Dei amore conantur avertere; ac producunt & ipsi, quæ de adjutorio Quo, sive gratia efficaci, cap. 11. de Corrept. & Gratia ait S. Pater: *Qua etiam fit ut velit, & tantum velit tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat.* De iis vero, qui Augustiniani dicuntur, nulla oriri potest dubitatio, ut constabit legenti Opera Norisii, de quo paulo infra, Aurelium Piette p. 3. cap. 2. Cle. 98. naerts in Opusculo, cui titulus, *Augustinus per se ipsum docens*, cap. XI. Philip-pum Van-Waure in erudito contra Jansenium Opere, quod inscribitur, *Augustinus Europæus perperam dictus*, Nicolaum Girken in Summa Tractat. x. qu. 2. dub. 6.

XVI. Reli-

15.
Teneretur ab
Augustinia-
nis et in ex-
plicatione
divisi.

Gav. tom. 4.
pag. 301. &
303.

Tom. 3. pag.

16.
Roboratur
thesis 3. im-
pugna ex
Augustino
remissive.

XVI. Reliquum est, ut nonnulla dicantur de parte systematis nostri postrema, in qua statuimus sanctam delectationem non esse eandem in omnibus, sed gradus habere, & modo efficacem, modo inefficacem esse: quod, si nonnihil sapio, ex dictis est apertissimum atque manifestissimum. Nam si gratia universim definita est superna illustratio mentis, & inspiratio sanctæ dilectionis; gratia autem efficax ea est, quæ inspirat certam scientiam, ac delectationem viatricem: quoniam de fide est, omnem gratiam non esse re ipsa effectricem, nec semper homines gratia præventos tanto ardore diligere, ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem; consequens erit, admittendam esse voluntatem spiritus parvam atque robustam, delectationemque majorem atque minorem: quarum robusta ac major concupiscentiam superans sit gratia efficax; parva autem & minor sit gratia inefficax, quam Schola *sufficiens* appellat, vocabulo, ut postea dicitur, non in eadem significatione ab omnibus Catholicis usurpato. Et quanquam doctrina hæc ex præcedentibus consequatur; illam tamen demonstravi ex Augustino lib. de peccat. meritis cap. 5. de Gratia & lib. arbitrio cap. 15. ferm. 17. de verbis Apostoli lib. 6. Confess. cap. 5. aliisque locis perspicuis, que necessum non est ut repetantur, necnon ex ipsa notione gratiæ medicinalis, quæ refertur ad hominis peccati vulnere affecti infirmitatem, atque languorem.

Vide Tom. 3.
pag. 99. 100.
215. 216. &c.

17.
S. abilitur ex
Norisio Car-
dinali.

XVII. Hinc Norisius, ejus paulo supra dixi mentionem à me hoc in loco faciendam esse, describens in *Calumnia sublatâ* cap. 3. auxilium *sine quo non* dans posse, non agere, quod idem omnino est, ac auxilium sufficiens Scholasticorum, prout distinguitur ab efficaci, Jam vero, inquit, *adjutorio sine quo non* movetur voluntas ad eliciendos actus debiles, nempe desideria, conatus, orationes minus fervidas pro adimplendis mandatis, in ordine ad quorum executionem *adjutorium sine quo non* est tantum auxilium remotum, impetratorium tamen auxilii quo sive gratiæ efficaci atque viatricis, qua sola mandata reapse implentur: productisque verbis Patris Macedi in *Scrinio* pagina 65. Igitur ad hujusmodi actus imperfectos, quæ sunt inchoata desideria boni in peccatoribus & justis, istud *adjutorium sine quo non* & exigitur & invenitur; prosequitur Norisius: Augustinus lib. de Grat. & libero arbitrio cap. 17. scribit: Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest, jam

Tom. 3. pag.
1079.

* qui, sed ita
habetur in
Scrinio.

quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam. *Illa bona voluntas est ab adjutorio sine quo non, quo desiderium præcepti implendi excitatur, qui tamen motus est invalidus, nisi adjutorio quo roboretur.* Similia Norisius ad *Germanitatem* VIII. XIII. & XIV. prope finem primi Voluminis. Nec poterat Cardinalis amplissimus sententiam nostram, ac suam expressius exponere, quam admittendo gratiam, quæ inspirat desiderium implendi præceptum, & voluntatem bonam, sed parvam, & invalidam, quæ gratia est auxilium ab Augustino appellatum auxilium *sine quo non*, & à Scholasticis auxilium *sufficiens*; & rursus admittendo gratiam, qua motus invalidi roborantur, & inspiratur voluntas, quæ proxime, & absque alia gratia sufficit ad implenda mandata; quam gratiam Augustinus vocat auxilium *quo*, Scholastici autem appellant auxilium *efficax*. Plura sequenti §. Interim perspicuum est ex Augustino & Norisio gratiam modo parvam & invalidam, modo autem robustam & flagrantissimam charitatem inspirare; atque ut ait S. Pater lib. 2. de Peccator. mer. & remiss. cap. 5. num. 6. adjuvare illum tantum, *illum autem non tantum; istum illo, illum isto modo*: ac perspicuum itidem est, systema, quod Anonymus illusorie simul ac pueriliter nunc *Bellellinum*, nunc *Bertinianum* appellat, Norisianum & Augustinianum esse, nos vero ludificationibus, ineptisque suis cohonestari plurimum, & Augustiniani systematis propugnatores, ac vindices declarari.

XVIII. Et quoniam Cardinalis Norisius paulo supra meminit Patris Macedi; is in *Scrinio*, sive Mente Augustini de do. duplici *adjutorio* cap. 7. hæc habet: *Pag. 65. & seq.* „Constat esse in nobis parvas quasdam & infirmas voluntates bonas, quæ conatus & impetus quidam ad virtutem sunt: quæ in peccatoribus præsertim vitiis deditis, & inveterato usu peccandi obstinatis inveniuntur, ac eorum pulsant, excitantque voluntates, sed non movent efficaciter & tantum actus inchoatos & imperfectos eliciunt, qui velleitates dicuntur. In sanctis vero & justis eosdem sæpe videmus: nam non semper ii perfecte operantur, & easdem velleitates experiuntur. Igitur ad hujusmodi actus imperfectos, quæ sunt inchoata desideria boni, in peccatoribus & justis istud *adjutorium* & exigitur & invenitur, quod illos tantummodo operetur. Deinde cum vel iidem peccatores peccata multiplicent, & justî à recta via primum peccando

18.

Ex P. Macedi
in Scrinio
Pag. 65. &
seq.

cando deficiunt, & quoties postea delinquant, toties iis huiusmodi gratia adest, quæ cum leviter pulset ac inefficax sit, & similis illi adjutorio gratiæ, proculdubio illa gratia est, quæ adesse debuit ex ea ratione generali, qua dicitur, *In eo quod vitari non potest, peccari non posse*, & cum adestet, victrix non fuit, atque adeo efficax non fuit, quod est ipsum adjutorium *Sine quo non*, non *Quo*: unde deducitur evidenter fuisse gratiam *inefficacem*, id est, ipsum adjutorium *sine quo non*: cuius in hoc statu virtus est imminuta, ratione naturæ viciatæ & corruptæ, & arbitrii *inclinati*, & *infirmati*, & *attenuati* secundum doctrinam Concilii Arausiaci cap. 8. 13. 26. à nobis superius expositam. Hanc differentiam adjutorii inefficacis ab efficaci ita declaratam ex Augustino accepi. Et quidem ea clara est circa primam partem auxilii efficientis *parvas illas & infirmas*, ut Augustinus loquitur, *voluntates*: nam illas non esse à gratia magna & efficaci, id est adjutorio *Quo*, per se constat, & perspicue tradit lib. 2. de Peccat. meritis & remissione cap. 4. & 5. & 19. clarissime, & lib. de Sp. & lit. cap. 4. expresse, nec minus lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 4. & 15. & lib. de perfectione justitiæ prope finem, & aliis plerisque locis, in quibus docet per motus inchoatos, & imperfectos per Gratiam factos in voluntate non impleri

mandata: nam sunt voluntates, & impetus, qui tandem *in mediis conatibus agri deficiunt*. Qui tamen non deficerent, si augeretur gratia, & per eam auctam & robustam voluntas valida & robusta redderetur; per hanc enim præcepta implerentur. Hæc, aliaque bene multa Franciscus Macedo, de quo rursus in hujus Operis progressionem: ista enim ad id commonstrandum, quod in præsentia disquiritur, faciunt satis superque. Porro si huic Scriptori, aut Norisio nostro audeat quis Jansenianæ hæreseos inferre calumniam, aut asserat nos ab horum systemate vel latum unguem discessisse, proximo paragrapho refutabitur, tamen refutatus sit hætenus, modo absque livore tribus operibus ante oculos positis, id est, *Quinque* Norisianis *dissertationibus*, cum separatim, tum nuper in tertio Volumine editis, *Scriptio* P. Macedi, & tertio *De Theologicis disciplinis* tomo, quæ nunc exscripsimus aut laudavimus, à lectore nec penitus rudi, nec invidentia excæcato, nec partium studiis addicto, diligentissime conferantur. Habes, ut opinor, tres illas propositiones initio positas, quæ systema Augustinianum, nostrumque comprehendunt, & quibus inscius & inofficiosus Anonymus molem fictitii *Jansenismi Redivivi* superstruit, ab omni erroris insimulatione, & suspitione purgatas.

§. II.

Vindicantur quæ in superiori systemate ab adversariis redarguuntur.

SUMMARIUM.

Tres objectiones contra systema hucusque explicatum proponuntur.

1. Objectio prima solvitur ex Card. Norisio & P. Macedo.
2. Referuntur formalia P. Macedo pluribus à locis.
3. Egidiani idem tenere ostenduntur.
4. Defendit idem Gonzalez Thomista.
5. Item Graveſonus pariter Thomista.
6. Antoninus Massoulé ex D. Thoma.
7. Adversarius arguitur de falsis quibusdam suppositis.
8. Congruis discrepant solum in explicatione.
9. Objectio 2da ostenditur temere insimulare Norisium.

10. Solvitur ex eodem Norisio obiectio quædam consimilis.

11. Adducuntur formalia Macedi à Norisio citati.

12. Item verba Bellarmini.

13. Concluditur solutio objectionis 1dæ.

14. Diluitur obiectio 3. verbis Suarezii.

15. Argumentatio contra adversarium ex Tournelio.

16. Continuatio solutionis ex Franc. Cumel.

17. Ex Cardinali Lauræa.

18. Ex P. Franc. Macedo.

19. Concluditur solutio objectionis 3iæ verbis Academ. Lovan. & brevi recapitulatione dictorum in hoc §.

Tres objectiones contra systema hucusque explicatum.

Bene habet, inquis: quod gratia parvam, & robustam voluntatem inspiraret, quod si victricem tribuat delectationem sit efficax, quod in illustratione mentis, & inspiratione dilectionis

R. P. Berti Theol. Tom. X.

constituenda sit actualis gratiæ natura, Catholicum systema est, atque si ita illud appellare lubet, Augustinianum: sed tria sunt, quæ Jansenianum redolent dogma, & quinque damnatarum propositionum

C 2

tionum